

Östbo härad.

55. Eckersholm. Byarums sn.

Pl. 48.

Litteratur: B 1053, L 1245. Ransakningarna 1667; J. Peringskiöld: Monumenta 8 bl. 24; C. v. Linné, Skånska resa (1751) s. 424; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); J. J. Lagergren: Brev till J. Adlerbeth den $11/1$ och den $25/9$ 1817 (ATA), Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 1 s. 70, 2 s. 114, 159; N. H. Sjöborg: Samlingar för Nordens fornälskare 3 (1830) s. 130; P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 29; J. E. Lagergren: Handlingar om Småland, M 104: 14 (hs i KB) s. 132; J. Allvin: Beskrifning öfver Östbo härad (1852) s. 54; N. G. Djurklou: Antiqvariska resor i Östbo, Westbo och Mo härader 1870 (ATA) s. 135, tr. i NSmMedd 10 (1932) s. 47; E. Ihrfors: Smolandia sacra (ATA) 2 s. 351; A. Friberg: Anteckningar (NSmArk); L. F. Löffler: Brev till A. Friberg den $12/9$ 1888 (NSmArk); G. Stephens: The Old-Northern Runic Monuments 3 (1884) s. 291; O. v. Friesen: Brev till Friberg den $23/1$ 1929 (NSmArk), jfr NSmMedd 10 (1932) s. 47 not.

Äldre avbildningar: U. Christofferson: träsnitt 1691 i Peringskiölds Monumenta och B 1053; teckning i O. Celsius d. ä.: R 554 (hs i UUB); J. E. Lagergren: teckningar 1817 och 1831 i aa och i ATA; Djurklou: teckning i o. a. hs pl. 26, Ihrfors: teckning i aa s. 351; Friberg: teckning den $8/8$ 1888 (NSmArk); v. Friesen: fotos den $2/8$ 1917 (NSmArk).

Stenen står vid Lagan ca 150 m V om Vrigstadsvägen, S om den mindre väg, som från Kroksjöns västra strand leder ned till Eckersholm. Den kallas »Rasesten». En väg går förbi stenen söder ut mot Tokarp.

Beskrivningen i *Ransakningarna* 1667 lyder: »Finnes 1) Een stoor steen, hwilken kallas Runne Hall medh rundska bookstäfwer öfwer all öfrskriften, och är till finnandes på stigamos ägor wid Rasawadh.» I marginalen är antecknat: »delin ab U.C. 1691». I *Bautil*, där den felaktigt uppges höra hemma i Vrigstad, kallas platsen »Ganåds vid Rasavad», enligt Ihrfors kallas den Krokevad.

J. E. Lagergren berättar: »Då jag först upptäckte denna sten, skref jag till Major Ennes, att den stod på en liten höjd nära ån, hvilket uttryck sedermera af Sjöborg (T 3:130) och efter honom af Wieselgren (Ns 3:29), m.fl. blifvit förvandladt till hög, hvadan nödigt är upplysa, att stenen ingalunda står på någon hög (Åtthög) utan på den höga stranden vid Laga å, på jemna fältet, med inskriptionen åt vester. — Förut hade den dock varit vänd åt ån, dvs. åt söder, men blef om sommaren 1816 satt i sin närvarande ställning, då trädgårdsmästaren på Eckersholm upptog stenen och grafde under densamma i akt och mening att finna skatter. Den blef ock då nedsatt i jorden ända efter a a på teckningen [dvs. efter en linje som sträcker sig mellan runorna 7 och 29] så att blott halfva skriften var synlig, hvilket gjorde mig mycket besvär, då jag den 1. Sept. 1817 anställde min första undersökning på stället. Wid mitt andra besök den 17 Maji 1831 var dock stenen fullkomligt upphöjd och runorne bestrukne med tjära, så att allt utan minsta svårighet

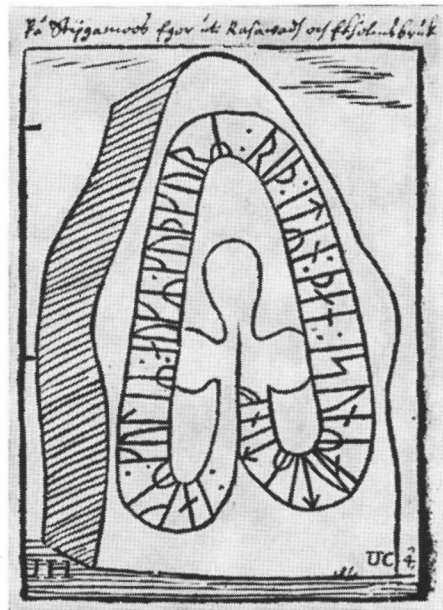

Fig. 28. Sm 55. Eckersholm. Byarums sn. Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 1053).

kunde läsas. Något Rasavad finnes väl numera icke, men som den vettgirige torparen Andreas Ödman på Granbron i Ödestuga S:n år 1838, försäkrade mig, att denna Runsten, i trakten deromkring, allmänneligen är känd under namn af Rasasten, så är troligt att det fordom funnits ett Rasavad, der man brukat vada öfver den här obetydeliga floden, hvilket är så mycket sannolikare, som sporr ännu finnas efter en gammal väg, som gått öfver ån midt för stenen, men sedermera, då bruket anlades, fått en förändrad riktning fram åt detta. ... Med denna Runsten börjar ock en högst märkvärdig series af fornlemningar, som sträcka sig $\frac{1}{2}$ mil åt söder, utmed den omnämnda vägen och sluta tvert med ett Stenkors vid Flahults eller Sonarps sjö, hvilket härefter skall visas in effigie, emedan dess saga sammanflätar sig med Runstensminnet, som vill veta att Runorne äro ristade öfver 2^{ne} franska(?) Herrar, som der blifvit mördade. Äfven säges, att 2^{ne} personer här drunknat (Hh 10:191) hvartill Wieselgren lägger den tredje sägnen, neml. att stenen är rest öfver en mäktig Vikingfurste, som bott på den närbelägna Laglilla ö i Engsjön (Ns 3:29). Denna sednare uppgift är dock blott en sjelfgjord gissning, af mig aldrig berättad uti mina uppgifter till Ny Smålands Beskrifning, hvarest väl omnämnes en Röfware Lage, som säges hafva bott på nämnde ö, dock utan allt sammanhang med Runstenen.»

Stenen är 138 cm hög, 77 cm bred. Runorna äro 10 cm höga.

Inskrift:

: hakr : kulr : aukr • kupkurr : rip : itrn : þan : isunr : auti : rtinf
 1 5 10 15 20 25 30 35 40

Till läsningen: Av 1 **h** äro bistavarna ej lika tydliga som hst, men deras ändar framträda säkert. De ha förbisetts av Christofferson; Djurklou uppfattar runan som **k**, J. E. Lagergren läser hela ordet **naia**. Runan 8 är troligen **k**. Lagergren har förbisett den, Djurklou läser **u** eller möjligen **r**, Friberg **i** men håller även **k** för möjligt. v. Friesen läser **k**, Lagergren läser 20 **r** som **n**. Inskriften är för övrigt tydlig.

Den ger ingen mening men har en viss likhet med en verklig runinskrift, även i detaljer: först tre »personnamn» slutande på **r** och med ett **auk**⟨**r**⟩ mellan de två sista, så **rip : itrn : þan :** (= **rispu : stin : þana :**). Den besynnerliga ristningen ställer oss inför spörsmålet, om den är en runinskrift av vanligt slag, fastän ytterligt valhänt utförd, eller om vi endast ha att göra med en efterbildning eller ett övningsarbete. Stenen står vid ett vad och utmed en gammal väg, och bland dess runor finnas inga, som äro degenererade eller av runstavstyp, vilka faktorer tala för det första alternativet. »Ringa utsikt att finna begripliga ord. Männe en gränssten eller dylikt som ristaren på 1000-talet velat hägna med respekt och fruktan» (O. v. Friesen: *NSmMedd* 10, 1932, s. 47 noten). Den saknar ej motsvarigheter på andra håll, t.ex. Sö 133, 324 och 327.

Tolkningar ha ej saknats. Hos Ennes läser man: »Jag läser och tyder denna sten sålunda: Iakr, Gulir auk Gudkurr rith itru than, is var autir tinf d. ä. Jakr Gulir och Gudkurr ritade hällen denna. Han var österut (eller utrikes) döpt. — Här menas trol. den sistnämnde eller H Gudkurr.»

Wieselgren har ej heller velat avstå från att tolka den, ej heller Stephens. Wieselgren skriver: »Der synes wara tillkännagifwet, att Ecker-kolr eller en Kol, som bott wid Eckern och deraf fått tillnamn och en broder Gudkurn (kanske Rudkurn) reste denna sten efter sin fader Autin (Odin). Okunnige runristare funnos wäl då, liksom okunnige copister ännu, som t.ex. för sten kunde hugga itrn.»

Stephens översätter efter J. E. Lagergrens läsning: »*ANIK, KULIR, AUK, RUTHKURN REDDE* (counsel'd, bade, let raise) *TINE* (pillar) *THIS*, they-his-*SONS*, *AFTER STIN*, their-*FATHER*.»

Allvin skriver: »språket är obekant, och inskriften kan ej med säkerhet försvenskas. Ordet *rid* är dock möjligen från isländska verbet *rida* gömma, förvara något; och torde således de nämnda Ikirkuler och Gudkurn här hafva nedsatt de jordiska qvarlevorna efter den, hvars minne stenen skulle förvara.»

Djurklou avstår från försöket att tolka den. Laffler: »L 1245 är svår. Jag vill ej ge mig in på några Stephenska äventyr och lemnar den därför otolkad.»